

TORS KÄLLA

I fornminnesinventeringen är Tors källa upptagen som offerkälla.

Hembygdsforskaren August Melander, född 1856, skriver att äldre personer berättat för honom att “man förr offrade i källan och att man vid sjukdom hämtade dess hälsobringande vatten även till långt avlägsna gårdar. Vattenhämtningen skulle helst ske en torsdagsmorgon.”

I en annan historia kopplad till gammal folktro berättas det att om man går baklänges (motsols) sju varv runt källan på skärtorsdagen och offrar några mynt, så kan man i källan få se spegelbilden av sin tillkommande. Kanske något för nutidens ungdom att testa?

GLAFSEREDS STENVALVSBRO

Denna vackra tvåvalvsbro, som spänner över Surtan byggdes omkring 1865. Brobyggaren begärde 60 kronor för uppförandet. Men då skulle all sten vara framkörd. Ett års garanti lämnades på bygget! Tänk att än idag fungerar bron!

Så länge bron var i bruk, underhölls den av bönderna i trakten. År 1933 byggdes en ny väg och den nya bron kan man se ca 50 meter uppströms.

På 1950-talet kom en vägmästare och sade att "Nu ska bron rivas!" Broägaren, Johan Andersson i Glafsered, var inte hemma vid besöket utan hans son Anders fick ta emot "dödsdomen" för bron. Anders blev arg och frågade varför.

- Bron är dålig underhållen, blev svaret
- Anders hade nu ilsknat till ytterligare och sade:
- Det blir ingenting mä brorivingen!
 - Då får ni underhålla bron själva, svarade vägmästaren – och så blev det.

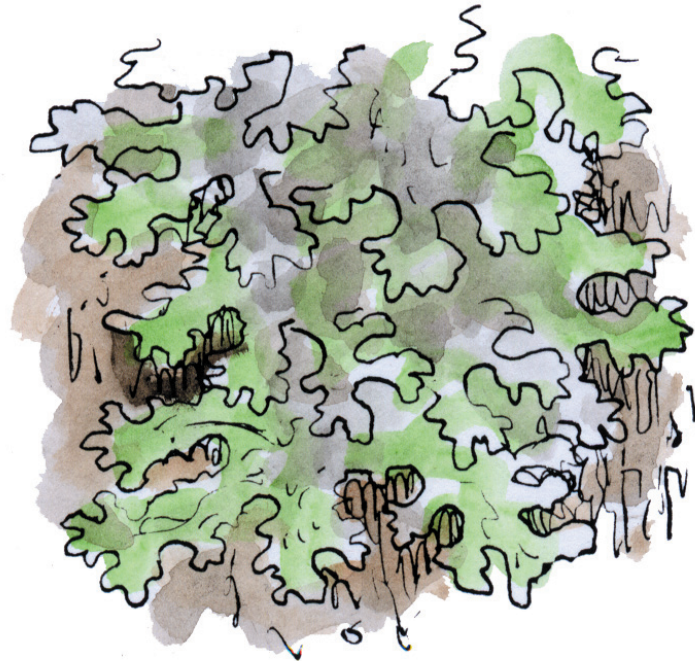
Tack vare "Anders i Glafsered" har denna gamla vackra stenvalvsbro blivit bevarad.

Bron kallas även "Hackebroa" eftersom torpet "Hacket" låg i närheten. Spår av torpbyggnaden samt en torpskylt kan man finna ca 30 meter söder om bron.

LUNGLAV

Lavar är fascinerande organismer – det är en alg och en svamp, som lever tillsammans. Lunglav är en stor bladlav som ibland kan bli upp till en meter i diameter. De är rent grön i väta men blir brun eller gråbrun i torrt tillstånd. Den flikiga laven har stora blåsor på undersidan som liknar alveolerna på en lunga. Därför trodde man förr att man kunde bota allehanda lungsjukdomar med lunglav.

Lunglaven förekommer mest på ädellövträd, som eken här. I västra Sverige är den vanligast i de nederbördsrika delarna i området, som här i Hyssna.

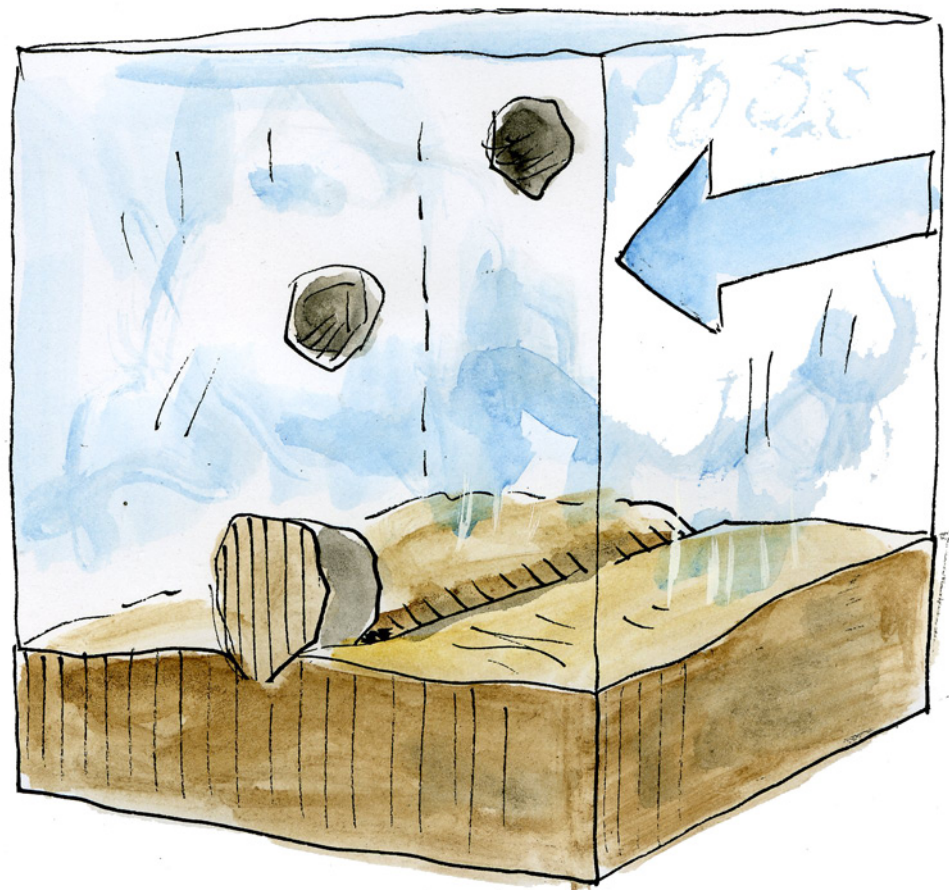
Lunglaven var mycket vanligare för 100 år sedan. Orsaken till tillbakagången beror på att man avverkat äldre skogar och att antalet gamla grova lövträd i betespräglade minskat samt en allmän förtätning av värdefulla skogsbestånd med gamla lövträd. Dessutom anses lunglaven vara mycket känslig för luftföroreningar vilket säkert också spelat en roll för artens tidigare minskning, åtminstone i Syd- och Mellansverige. Det är därför viktigt att spara enskilda träd med lunglav.

ISRÄFFLOR

Isräfflor är spår från inlandisen och de är vanliga på rundhällar.

Sten och block som låg infrusna i inlandsisens botten har, med stor kraft, bildat repor i hällen när isen flöt fram över hällen. Isräfflorna är normalt inte speciellt djupa, vanligtvis som mest ett par centimeter.

Isräfflorna har hjälpt forskarna att förstå hur inlandsisen rörde sig under istiden. Här i trakten kom den kilometertjocka isen från nordost och flöt vidare mot sydväst.

FATTIGSTUGAN VID LILLA HÅLSJÖN

I äldre tider var det ett mycket oblikt öde att vara fattig, gammal eller orkeslös. I sockenprotokoll från 1770- och 1800-talen berättas att om hur varje rote (del av socken) fick sköta sin åldringsvård. De som inte kunde sköta sig själva fick ”gå på rote”. De fick då vistas några få dagar på varje ställe enligt en fastställd lista. Det var ingen avundsvärd lott för de gamla – ingenstans var de välkomna.

Vissa rotar lät bygga en rotestuga, där de som kunde sköta sig själva fick bo. Denna lilla rotestuga byggdes i början av 1860-talet av bönderna på Bua rote. Huset är en så kallad ryggåsstuga, det vill säga ett hus utan innertak. Taket gick ända upp till taknocken.

År 1975 spelade man här i trakten in delar av TV-serien ”Raskens” (baserad på en roman av Vilhelm Moberg). I denna lilla ryggåsstuga bodde ”Nergårds-Anna” och det var här hon tog emot besök av Rasken.

FORNÅKRAR – FOSSIL ÅKERMARK

På många ställen här i Bokskogen kan du se små låga stenhögar. Dessa stensamlingar kallas röjningsrösen eller ”hackerör”. De samlades ihop för att man skulle kunna odla på små stenfria åkrar mellan stenrösen. År 1987 inventerades flera områden med röjningsrösen i Hyssna. Området här beskrivs som ”fossil åkermark” och består av ett 30-tal röjningsrösen. De är 1,5 meter i diameter och 0,1-0,3 meter höga bestående av 0,1-0,2 meter stora stenar.

Författaren Gunnar Olof-Cavallius skriver i sin bok ”Wärend och Wirdarna”, utgiven 1863, ”att rösen blivit hopkastade med stenar, som aldrig äro större än att de af en enda man kunnat upptagas och bäras”.

Arkeologiska undersökningar visar att områden med röjningsrösen här rör från en jordbrukskultur under yngre bronsålder eller äldre järnålder. Detta innebär att den fossila åkermarken här i Bokskogen odlades och brukades 800 f Kr – 400 e Kr, alltså för 1 600–2 800 år sedan. På de stenfria åkrarna odlade man säd, huvudsakligen korn och vete.